

Insolvenční řízení

MGR. BC. LUCIE VESELÁ, ODVOLACÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ

Zákonné předpisy

- ▶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), účinný od 1. 1. 2008 (IZ)
- ▶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (OSŘ)
- ▶ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- ▶ Předcházející právní úprava: Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (platný do 31. 12. 2007)

Co je insolvence?

- ▶ Jinak ji lze označit jako **platební neschopnost**.
- ▶ Platební neschopností rozumíme stav, kdy dlužník **není schopen splácet** své dluhy věřitelům řádně a včas, tj. plnit své závazky navzdory svojí snaze je plnit.
- ▶ Nelze zaměňovat s pojmem **platební nevůle**, kterou rozumíme stav, kdy dlužník **nechce splácet** své dluhy věřitelům, tj. dlužník nemá vůli plnit své závazky (peněžní prostředky má).
- ▶ **Druhotná platební neschopnost** nastává, když dlužník není schopen plnit své závazky, neboť **sám eviduje neuhrazené pohledávky** od svých odběratelů.
- ▶ **Insolvenční řízení** je soudní řízení, jehož **předmětem je dlužníkův úpadek** nebo hrozící úpadek a **způsob jeho řešení**. - viz § 2 písm. a) IZ

Co je úpadek?

- ▶ **Úpadek jako platební neschopnost** (viz § 3 odst. 1, 2 IZ) nastává, když dlužník:

- má více věřitelů (tj. nikoli závazků) a

- peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a

tyto závazky není schopen plnit (musí se jednat o objektivní neschopnost, nikoli pouze o neochotu plnit).

- ▶ Má se za to, že dlužník **není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže** (vyvratitelné domněnky platební neschopnosti):

- zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

- je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

- není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

- nesplnil povinnost podle § 104 odst. 1 IŘ, kterou mu uložil insolvenční soud, a to předložit seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků, seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů, seznam svých zaměstnanců a listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek.

- ▶ **Úpadek jako předlužení** (viz § 3 odst. 4 IZ), když dlužník (který je **právníckou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem**) je předlužen, tj. dlužník:

má více věřitelů a

souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.

Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

- ▶ **Hrozící úpadek** je stavem, když lze **důvodně předpokládat**, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

Úpadek je vyloučen u následujících subjektů: stát, územní samosprávný celek, ČNB, VZP, Garanční systém finančního trhu a jím spravované fondy, Garanční fond obchodníků s cennými papíry, veřejná vysoká škola, právnická osoba, u níž stát nebo vyšší územní samosprávný celek před zahájením insolvenčního řízení převzal všechny její dluhy nebo se za ně zaručil. (Srov. s praxí právního systému USA, více viz https://www.nytimes.com/2013/07/19/us/detroit-files-for-bankruptcy.html?_r=0)

Způsoby řešení úpadku

- ▶ Jsou jimi (viz § 4 odst. 1 IZ):

Konkurs

Reorganizace

Oddlužení

Zvláštní způsoby řešení úpadku, které IZ stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

- ▶ Způsob řešení úpadku se stanoví:
 - ▶ rozhodnutím o prohlášení konkursu
 - ▶ rozhodnutím o povolení reorganizace
 - ▶ rozhodnutím o povolení oddlužení

Pohledávky věřitelů se přihlašují ve lhůtě dvou měsíců po zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku. Zmeškání lhůty způsobuje neuspokojení pohledávky v rámci insolvenčního řízení a současně nemožnost ji po dobu insolvenčního řízení uplatnit vůči dlužníkovi jiným způsobem.

- ▶ Rozlišujeme pohledávky zajištěné, nezajištěné, podmíněné, podřízené, vykonatelné, vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení.

Konkurs - § 244 a násl. IZ

- ▶ Může být prohlášen **u právnické, ale i fyzické osoby podnikající i nepodnikající**.
- ▶ Insolvenční soud o něm rozhoduje **na návrh věřitele nebo dlužníka**.

▶ **Účinky prohlášení** konkursu **nastávají okamžikem zveřejnění** rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

▶ Prohlášením konkursu **přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou a výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku** (pokud souvisí s majetkovou podstatou). Insolvenční správce vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkového podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.

▶ Zjištěné **pohledávky** věřitelů jsou zásadně **poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty** s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak (lze je posléze vymáhat standardním občanskoprávním postupem).

▶ Právní úkon, kterým dlužník po prohlášení konkursu odmítne přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce, je neplatný. Totéž platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl, tzn. **dlužník nesmí odmítnout nově získaný majetek**.

- ▶ Prohlášením konkursu **zanikají všechny jednostranné právní úkony dlužníka**, které se týkají majetkové podstaty, zejména jeho příkazy, pověření a plné moci včetně prokury.
- ▶ Prohlášením konkursu **nekončí provoz dlužníkovra podniku**. Ten **končí až prodejem podniku** jednou smlouvou v rámci zpeněžení majetkové podstaty, **nebo rozhodnutím insolvenčního soudu** vydaným na návrh insolvenčního správce po vyjádření věřitelského výboru, byl-li již zvolen nebo jmenován.
- ▶ Volí se **věřitelský výbor** schůzí věřitelů, pokud je přihlášeno více než 50 věřitelů. VV **chrání společný zájem věřitelů** a je součinný s IS. VV může mít 3 – 7 členů, každý člen má náhradníka.
- ▶ Po zpeněžení majetkové podstaty **insolvenční správce předloží konečnou zprávu** – popisuje činnost insolvenčního správce a finanční výsledky. KZ uvádí vyčíslení částky rozdělované mezi věřitele a označení věřitelů, s údajem o výši jejich podílů.
- ▶ Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu **návrh rozvrhového usnesení**, v němž uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Po **obdržení zprávy o splnění** rozvrhového usnesení insolvenční soud **konkurs zruší**.
- ▶ **Nepatrný konkurs** – nastává v případě, když dlužníkem je fyzická osoba, která není podnikatelem, nebo nebyl zjištěn celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu přesahující 2 000 000 Kč, a zároveň dlužník nemá více než 50 věřitelů. Platí u něj **zjednodušená procesní pravidla** – např. není třeba zřizovat věřitelský výbor, stačí zástupce věřitelů.

Reorganizace - § 316 a násl. IZ

- ▶ Může být prohlášena **u právnické, ale i fyzické osoby, ovšem jen podnikající**, a to z důvodu, že **reorganizace se týká jeho podniku.**

- ▶ **Návrh podává dlužník nebo přihlášený věřitel** - ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

- ▶ Rozumí se jí zpravidla **postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníka podniku**, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

- ▶ Je **přípustná** za předpokladu, že celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. **Není přípustná**, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze.

- ▶ Zásadním je **reorganizační plán**, jenž je nutné doložit nejpozději **do 120 dnů** od prohlášení reorganizace. Je schvalován insolvenčním soudem.
- ▶ RP vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, ozdravení provozu dlužníka podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli.
- ▶ RP obnovuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze družstva, zanikají práva všech věřitelů vůči dlužníkovi a též zanikají ze zákona práva třetích osob k majetku, který náleží do majetkové podstaty. Účinnost RP se nedotýká práv věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům dlužníka. **Po účinnosti RP lze proti dlužníku nařídit a provést výkon rozhodnutí nebo exekuci** k vymožení pohledávek.
- ▶ **Splnění RP** vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím a reorganizace tak končí. Poté rozhodne insolvenční soud o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech.
- ▶ Rozhodne-li insolvenční soud o zrušení RP, mohou věřitelé bez dalšího požadovat uspokojení pohledávek a jiných práv, která měli před jeho schválením. Práva věřitelů a třetích osob založená RP nejsou dotčena.
- ▶ Insolvenční soud může za určitých podmínek **rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs.**

Oddlužení - § 389 a násl. IZ

- ▶ Rozumíme jím **osobní bankrot**.
- ▶ Může být povolen i **právníké osobě**, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, ale **především fyzické osobě**, která nemá dluhy z podnikání. Dluh z podnikání ovšem nebrání tehdy, pokud s tím souhlasí příslušný věřitel, nebo jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka, anebo jde o pohledávku zajištěného věřitele.
- ▶ **Návrh** na povolení oddlužení **může podat pouze dlužník** spolu s insolvenčním návrhem.
- ▶ Náležitostí návrhu jsou zejména údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 12 měsících, údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců a návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.
- ▶ Oddlužení se navrhuje **zpeněžením majetkové podstaty** nebo **plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty**
- ▶ Lze realizovat i **společné oddlužení manželů**, prostřednictvím společného návrhu manželů.

- ▶ Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je splněno, jestliže dlužník splatil nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši, dlužník v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek, po dobu 5 let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů; má se za to, že tuto povinnost neporušil, jestliže v této době splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek.

- ▶ V roce 2018 v tuzemsku 114 000 lidí v osobním bankrotu. Viz mapa osobních bankrotů a <https://www.deska.us.cz/2019/05/mapa-insolvenci-osobnim-bankrotu-bylo-loni-cesku-114-000-lidi/>.

Majetková podstata

- ▶ Majetková podstata je tvořena v případě insolvenčního **návrhu věřitele majetkem**, který dlužníkovi patřil **v době omezení práva dlužníka nakládat** s jeho majetkem předběžným opatřením, majetkem, který dlužníkovi **patřil v době vydání rozhodnutí o úpadku**, a majetkem, který dlužník **nabyl v průběhu IŘ** po vydání těchto rozhodnutí.
- ▶ Majetková podstata je tvořena v případě insolvenčního **návrhu dlužníka majetkem**, který dlužníkovi **patřil ke dni zahájení IŘ**, jakož i majetkem, který dlužník **nabyl v jeho průběhu**.
- ▶ Do majetkové podstaty dlužníka náleží **i majetek ve společném jmění dlužníka a jeho manžela**. (Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 ICdo 151/2017, ze dne 31. 10. 2019, více viz https://www.cas.cz/cs/index.php?page=article&id_category=46&id_article=261999&sum=2523157)
- ▶ **Do majetkové podstaty patří** peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik, soubor věcí a věci hromadné, vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů, akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry anebo jiné listiny, jejichž předložení je nutné k uplatnění práva, obchodní podíl, dlužníkovy peněžitě i nepeněžitě pohledávky, včetně pohledávek podmíněných a pohledávek, které dosud nejsou splatné, dlužníková mzda nebo plat, jeho pracovní odměna jako člena družstva a příjmy, které dlužníkovi nahrazují odměnu za práci, zejména důchod, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, stipendia, náhrady ucházejícího výdělků, náhrady poskytované za výkon společenských funkcí, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci, další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu.

- ▶ **Pohledávky za majetkovou podstatou** jsou pohledávky, které vznikají až po zahájení insolvenčního řízení (popř. po vydání rozhodnutí o úpadku), např. hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, náklady na udržování a správu majetku dlužníka, platby státu – daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení apod.
- ▶ **Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou** jsou v podobném režimu jako pohledávky za MP, např. dlužné mzdy pracovníkům, Úřadu práce za náhradu mzdy, kterou vyplatil zaměstnancům, na zákonném výživném, na náhradu škody způsobené na zdraví apod.

Přezkum

- ▶ Představuje jednání před soudem, na kterém **se řeší otázka oprávněnosti přihlášených pohledávek**. Účastní se ho insolvenční správce a dlužník, mohou i věřitelé.
- ▶ Cílem přezkumného jednání je **zjistit stanovisko insolvenčního správce a dlužníka ke všem pohledávkám** – tedy zda některé pohledávky popírají (co do pravosti, výše nebo pořadí).
- ▶ To, zda se přezkumné jednání před soudem bude konat, závisí na způsobu řešení úpadku.
- ▶ **Při oddlužení** se přezkumné jednání před soudem **nekoná**, správce vypracuje **zprávu o přezkumu**.
- ▶ **Při konkursu a reorganizaci** se **přezkumné jednání před soudem koná**. V takovém případě je přesný termín přezkumného jednání určen v rozhodnutí o úpadku (přezkumné jednání se musí konat do 2 měsíců od skončení lhůty pro podávání přihlášek pohledávek).

Insolvenční správce

- ▶ Je procesním subjektem insolvenčního řízení.
- ▶ Podle zákona o konkursu a vyrovnání označován jako **správce konkursní podstaty**

▶ IS jako **administrátor insolvenčního řízení** nakládá s majetkovou podstatou, má odpovědnost za zpeněžení majetku, řeší insolvenční a incidenční spory.

Není vždy osobou s dispozičním oprávněním.

- ▶ Osobou s dispozičním oprávněním je IS v případě prohlášeného konkursu, v případě povolené reorganizace je až v případě vydaného samostatného rozhodnutí soudu. U oddlužení má dispoziční oprávnění zpravidla dlužník, pokud je oddlužení plněno splátkovým kalendářem, IS v případě zpeněžování majetkové podstaty.

Incidenční spor obecně představuje spor, který je potřeba rozhodnout pro potřebu jiného řízení, které samo pro řešení sporů není způsobilé. V rámci IŘ se jedná o spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, o spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení apod. - viz § 159 IZ

Insolvenční rejstřík

- ▶ Je veřejným seznamem.
- ▶ Skládá se:

ze seznamu insolvenčních správců (údaje o všech insolvenčních správcích)

ze seznamu dlužníků

z insolvenčních spisů v elektronické podobě.

- ▶ Jeho předchůdcem byla Evidence úpadců.
- ▶ Veřejně přístupný přes portál justice.cz: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>
- ▶ Pro vysvětlení dalších pojmů lze navštívit Slovníček insolvenčních pojmů: <https://insolvenca.justice.cz/slovník-insolvenčních-pojmů/>

Děkuji za pozornost.

